

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tycksen.

General H. V. Hiltz

1899.

Statsminister. General

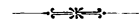
Heinrich Wilhelm von L Huth

1717—1806.

Af

Oberstløjtnant **V. E. Tychsen.**

Særtryk af *•Militært Tidsskrift•*. XXVIII.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

1899.

Huth er født i den lille By Costewitz ved Pegau i det vestlige Sachsen den 17de August 1717 ¹⁾. Hans Fader Salomo Huth (f. 1660, † 1749) havde i 23 Aar været Sekretær hos Hertuginde af Sachsen-Zeitz; han kaldes i Kirkebogen „juris practicus“ og „notarius publicus caesareus“ og var Ejer af Godset „Das rothe Haus“ ved Costewitz. Salomo Huth var gift tre Gange, nemlig 1) Anna f. Voigt († 1690), 2) Barbara f. Fritzche († 1703) og 3) Katharina Maria f. v. Lüschtwitz († 1747) og havde i alle tre Ægteskaber Børn — ialt 14; Heinrich Wilhelm var hans yngste Barn.

Huth fik sin Opdragelse paa Gymnasiet i Schleusingen, hvor han allerede fra Barn vændedes til en tarvelig og simpel Levevis; senere studerede han ved Universitetet i Leipzig og lagde sig der navnlig efter de matematiske Videnskaber. Da det ikke lykkedes ham at vinde Ansættelse i sit Fædreland, drog han til Hessen-Cassel, hvor han indtraadte i Artillerikorpsen og efter-

¹⁾ Naar Fødselsaaret i de Skrifter, hvori der gives biografiske Oplysninger om ham, i Reglen angives at være 1712, maa dette vistnok hero paa en Forveksling med en ældre Broder, der blev født i August 1712; den her anførte Fødselsdag stemmer med en i 1891 erhvervet Udskrift af Kirkebogen for Costewitz.

haanden — vistnok i 1761 — avancerede til Oberst. Han sagdes at være en lige saa duelig Bygmester som Artillerist og byggede saaledes under Overtilsyn af den hessiske Gehejmerraad Waitz det berømte Wilhelmsthal ikke langt fra Cassel. Fra 1742 deltog han i de hessiske Troppers samtlige Felttog og var som Oberstløjtnant Chef for en Brigade svært Artilleri af den engelsk-hannoveranske og hessiske Armé under Hertug Ferdinand af Brunsvig, der i Syvaarskrigen i Slaget ved Minden den 1ste August 1759 sejrede over de franske Tropper under Marskal de Contades. Huth var med sit Artilleri knyttet til de Allieredes venstre Fløj under General Wangenheim, som støttede sig til Weseren og forsvarede den forskansede Landsby Thonhausen, en Mils Vej N. for Minden. Franskmændene havde koncentreret den største Styrke paa deres højre Fløj for at løbe det Wangenheimske Korps over Ende, inden det kunde forene sig med Hovedhæren, som dernæst skulde tages i Flanken; men Huth havde med sine Kanoner saaledes tilredet de tre fjendtlige Batterier, at disse næsten vare bragte til Taushed, saa at han kunde vende sin Ild mod det franske Rytteri og Fodfolk. Han beskød disse Tropper saa kraftig, at de maatte standse Fremrykningen og retirere i Uorden. Det Wangenheimske Korps forfulgte Fjenden til Minden, ved hvilken Lejlighed Huth med sit Artilleri ogsaa foraarsagede Fjenden betydelig Skade. I den Taksigelse, som Hertug Ferdinand udstedte efter Sejren, og hvori han takkede de forenede tyske og engelske Tropper for deres Tapperhed, fremhævede han bl. a. ogsaa Huth.

I 1762 traadte Huth som Oberst i kurbrunsvigsk (hannoveransk) Krigstjeneste og blev 30te April s. A. udnævnt til Generalmajor og Chef for Ingeniørerne, til hvilken Stilling der knyttedes den Betingelse, at han skulde lede alle de Belejringer, som de hannoveranske Tropper maatte komme til at foretage, og som Kommandant forsvare de hannoveranske Fæstninger, som maatte blive angrebne.

I Resten af Syvaarskrigen skal han ogsaa have deltaget i ikke færre end 17 Angreb og Belejringer, som den engelsk-hannoveranske Hær førte mod de franske Tropper, der i Begyndelsen af 1762 endnu hævdede Besiddelsen af hele Landgrevskabet Hessen samt af Göttingen, hvorved de havde Adgang til de brunsvigske Lande og tillige havde fast Fod i Thüringen. Han bivaanede saaledes Krigsbegivenhederne ved Neder-Rhin og ledede under Arveprinsen af Brunsvig Belejringen af Slottet Ahrensberg i Westfalen, der forsvarede af Fransk-mændene under Grev de Muret og, efter at Slottet var geraadet i Brand ved Beskydningen, maatte overgive sig tillige med Byen den 19de April 1762. Foran Fæstningen Cassel, som belejredes af de forbundne Magters Tropper under Prins Frederik af Brunsvig og forsvarede af Franskmændene under Marskal Franz Roman, Friherre af Diesbach, aabnedes Løbegravene den 16de Oktober 1762 under Huth's Ledelse; Franskmændene forsvarede sig meget tappert, men da der ingen Undsætning var at haabe, maatte Staden, der havde været indesluttet siden den 16de August, overgive sig den 1ste November, imod at Tropperne fik fri Afmarche. Efter Cassels Fald udnævntes Huth til Chef for et for Fæstningen Ziegenhain, der var bleven indesluttet i Oktober, bestemt Belejningskorps, men kort efter endte Felttoget, og den 3dje November fastsattes de foreløbige Fredsbetingelser i Fontainebleau, hvorved Vejen banedes for Freden mellem England og Fankrig i Paris 10de Februar 1763. Der var nu ikke længere Brug for Huth; han ansøgte derfor om Afsked af kurbrunsvigsk Tjeneste, hvilken ogsaa blev ham tilstaaet den 25de s. M., hvornæst han som Generalmajor atter indtraadte i hessisk Tjeneste og blev Kommandant i Hanau. Her kom han i nærmere Berøring med Prins Carl af Hessen, hvem han underviste i Krigsvidenskab, og det Forhold, som saaledes udviklede sig mellem den tyveaarige Prins og den snart femtiaarige krigserfarne General, blev Anled-

ningen til, at Huth i 1765 indtraadte i dansk Krigstjeneste. Det synes i øvrigt, at det allerede tidligere havde været paatænkt at optage Huth i den danske Hær som „Kommandant af Artillerikorpsset“, idet Kongen i Anledning af at han havde fattet denne Plan, under 7de December 1763 approberede General-Krigsdirektoriets Indstilling om, at Huth paa Rejsen til Danmark skulde tage Artilleriet i Tøjhusene og paa Fæstningsværkerne i Oldenburg, Glückstadt, Rendsborg, Frederiksort, Fredericia, Nyborg og Korsør i Øjesyn. Det er imidlertid ikke lykkedes at finde Bekræftelse paa, at han virkelig er kommen til Danmark før Udgangen af 1765.

Prins Carl var tillige med sine to Brødre, da Syvaarskrigen udbrød i 1756, bleven sendt til Kjøbenhavn, hvor de skulde forblive under Beskyttelse af Kong Frederik V, der i første Ægteskab var formælet med en Søster til deres Moder, Landgrevinden af Hessen-Cassel. I 1764—65 opholdt Prinsen sig hos Moderen i Hanau, hvor han som før nævnt traf Huth, og han modtog i Efteraaret 1765, da han var vendt tilbage til Kjøbenhavn, et Brev fra Huth, hvori denne, som i sin havende Stilling ikke fandt et tilstrækkeligt Felt for sin store Virkelyst, støttet af Landgrevinden, tilbød at komme til Kjøbenhavn, hvis Kongen vilde give Prinsen Befalingen over Artilleriet, idet Huth da vilde bistaa Prinsen med sine Raad for at sætte dette Vaaben paa den bedste Fod. Tilbudet blev modtaget; Huth kom til Kjøbenhavn vistnok sent paa Aaret 1765, og ifølge kongelig Resolution af 26de Marts 1766 udnævntes han til Generalløjtnant af Infanteriet med Anciennetet fra 26de Februar s. A. Han erholdt en aarlig Gage af 4000 Rdl. fra 1ste Oktober 1765 at regne (kgl. Res. af 2den April 1766). Prins Carl, der alt var Regimentschef, var imidlertid bleven udnævnt til Generalløjtnant af Infanteriet og „Grand-maitre“ ved Artilleriet, og Huth blev ved Resolution af 2den April 1766 beordret til under Prinsen at gjøre Tjeneste ved samme Vaaben; hans

Stilling præciseredes kort efter, idet han 7de Maj s. A. ansattes som „den 2den Person“ i Artillerikorpsset, saaledes at han under Prinsens Fraværelse overtog Kommandoen over Korpsset. Det siges, at Frederik den Store lykønskede den danske Konge til Huth's Indtrædelse i dansk Tjeneste og gav denne følgende Skudsmaal: „Ein kleiner Huth, aber ein groszer Kopf“.

Prinsen fortæller i sine Memoirer, at da han forestillede Huth for General-Feltmarskal Grev Saint-Germain — som var kaldet til Danmark i Slutningen af 1761 for at føre Felthæren, der Aaret efter dirigeredes til Meklenborg i Anledning af den truende Krig med Rusland, og senere fik det Hverv at udarbejde Planer til og forestaa Omordningen af den danske Krigsmagt til Lands for at sætte denne paa en tidssvarende Fod — afviste Saint-Germain paa en temmelig affejende Maade Huth, da denne vilde tale om sine Planer med Hensyn til Artilleriet. Forholdene imellem de to ansete og erfarne Krigere synes saaledes fra første Færd at have været noget spændt. Imidlertid maatte Saint-Germain kort efter Kong Christian VII's Tronbestigelse 14de Januar 1766 fra-træde sin Stilling som Præsæs i General-Krigsdirektoriet. Prins Carl steg derimod mere og mere i Yndest hos den unge Konge, og dermed voksede ogsaa Huth's Indflydelse. Reverdil udtaler, at Huth, der var en uforfærdet Soldat og udmærket Officer, men var blottet for Kendskab til Regeringssager, ikke desto mindre blandede sig i disse, idet han sluttede sig til Grev Danneskjold-Samsøe i dennes Bestræbelser for at styrte Ministrene J. H. E. Bernstorff og Moltke. 4de Juli 1766 blev Huth Ridder (Storkors) af Dannebrog, og da i samme Efteraar General-Krigsdirektoriet afløstes af det høje Krigsraad under Prins Carls Præsidium og Landetatens General-Kommisariat, indtraadte han 11te September 1766 som Medlem i førstnævnte. Omtrent samtidig, nemlig henholdsvis 12te og 16de s. M., overtog han Direktionen for „den nye Indretning til Vejenes Forbedring i Danmark“ og

Stillingen som Generaldirektør for Byggevæsenet med Sæde i Bygningskommissionen. Uagtet Prins Carl var bleven formælet med Christian VII's yngste Søster, syntes hans Stjerne dog hurtig at dale, hvortil vel væsentlig bidrog det Misnøje, det fremkaldte, at en saa ung — Prinsen var født 19de December 1744 — og uerfaren Mand var bleven stillet i Spidsen for Krigsvæsenet. Han maaatte da ogsaa meget snart fratræde denne Stilling, idet allerede 9de Marts 1767 det høje Krigsraad og General-Kommissariatet, inden de endnu vare traadte rigtig i Virksomhed, paa ny bleve genforenede til et General-Krigsdirektorium, og Saint-Germain kaldtes tilbage for at overtage Formandspladsen i dette. Huth blev 20de Marts 1767 afskediget med 2000 Rdl. aarlig Pension, „idet Vi“, saaledes lyder det i den kongelige Resolution, „tillade og ville, at Du straks begiver Dig ud af vore Riger og Lande“, hvilken Bestemmelse Dagen efter, 21de Marts, paa General-Krigsdirektoriets Forestilling ændredes til: „at Vi tillade Dig efter Din underdanigste Ansøgning at rejse udenlands“, og han vendte da tilbage til Hanau. Grunden til Huth's Fjernelse angives af Reverdil bl. a. at være, at Saint-Germain fandt det oprørende, at man vovede at sammenligne ham med Huth, der havde staaet som simpel Løjtnant i Kejser Carl VII's Tjeneste, medens han selv samtidig og i samme Hær havde beklædt en Generalløjtnants Grad.

Den rolige Tilværelse i Hanau synes ikke at have tiltalt den virkelystne Huth, thi i Slutningen af 1768 søgte han Ansættelse i østrigsk Krigstjeneste, paa hvilken Begæring han imidlertid erholdt Afslag. Han kaldtes atter tilbage til Danmark under Struensee og blev den 16de September 1771 udnævnt til Chef for Artillerikorpset og Ingeniørkorpset samt 9de November s. A. tillige til Deputeret i Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet, som Krigsbestyrelsen da benævntes, hvilke Stillinger han beklædte til sin Død. Samme Dag, han paa ny indtraadte i dansk Krigstjeneste, blev det ved en

Kabinettsordre overdraget ham at træffe de nødvendige Arrangements til Støbningen af 18 Morterer paa Frederiksværk, bestemte til en ny algiersk Ekspedition. Foranlediget ved Tvistigheder med Deyen af Algier var der i Foraaret 1770 bleven sendt en Flaade derned under Viceadmiral Kaas, men denne Ekspedition var mislykket paa Grund af det medbragte Skytses Utilstrækkelighed. Struensee, hvis Indblanding i Statens Anliggender nu begyndte stærkt at ytre sig, fik en Kommission nedsat til Sagens Undersøgelse, Bernstorff blev styrtet 13de September, og man tog med Iver fat paa Udrustningen af en ny Ekspedition til Algier. Admiralitets-Kollegiet havde tidligere kontraheret med Frederiksværk om Støbningen af Morterer, men det var hidtil ikke lykkedes at tilvejebringe brugbart Skyts af denne Art; nu blev denne Myndighed fuldstændig sat til Side, og Sagen lagt i Huth's Hænder, og han overførte den paa Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet, da han indtraadte i dette, saa at man fik det Særsyn at se, at Landetaten besørgede Anskaffelsen af Skyts til Søetaten. Ekspeditionen kom i øvrigt ikke i Stand; Struensee blev styrtet 17de Januar 1772, og den ny Regering sluttede Fred med Deyen. Huth kom ved denne Lejlighed i nærmere Berøring med Skaberen af Frederiksværk, Generalmajor J. F. Classen, og der udviklede sig deraf et frodigt Samarbejde mellem de to Mænd, som efterhaanden knyttedes til hinanden ved et varigt Venskab. At dette virkelig forholdt sig saa fremgaar af, at Huth paa sin Ejendom Huthenborg (nu Sandviggaard) ved Frederiksborg, som han købte i 1790, straks efter Classens Død 24de Marts 1792 rejste denne en Mindestøtte, samt at Classen i sit Testamente tillagde Huth's Børn 300 Rdl. om Aaret, saaledes at dette Beløb skulde gaa i Arv til deres Descendenter.

Struensee's Fald havde ingen Indflydelse paa Huth's Stilling, men denne blev endogsaa samme Dag, 17de Januar 1772, udnævnt til General af Infanteriet. Ifølge Ordre af 20de August s. A. blev Huth sendt til Norge

i Anledning af den truende Krig med Sverrig, hvis unge Konge, Gustav III, syntes at nære krigslystne Planer mod førstnævnte Land. Huth fik det Hverv at undersøge Fæstningernes samt Kavalleriets og Infanteriets Tilstand, og han blev 3dje December indtil videre ansat som General ved de norske Tropper; i 1773 og 1774 førte han i visse Perioder Overkommandoen over den norske Armé i den kommanderende General, Prinsen af Hessen-Cassels Fraværelse. Huth tog sig med stor Energi navnlig af Fæstningernes Forbedring og deres Forsyning med Skyts, Ammunition og Proviant, og det lykkedes ham i forholdsvis kort Tid at bringe Fæstningerne, — der vare komne i Forfald bl. a. under Saint-Germain, som ikke tillagde Fæstningsvæsenet nogen overvættets Betydning for Forsvaret — paa saa god en Fod, at Krigen afværgedes. Huth var ogsaa i Norge i 1788 samtidig med Kronprinsen og Prins Carl, men deltog ikke i den af sidstnævnte ledede Invasion i Sverrig, som foretoges af et norsk Korps som russiske Hjælpetropper ifølge de mellem Danmark og Rusland bestaaende Traktater.

Huth tog aktiv Del i Regeringsskiftet, Hofrevolutionen, 1784, ved hvilket Magten overførtes fra Enkedronning Juliane Marie og hendes Søn Arveprins Frederik til Kronprinsen, og det Guldbergske Kabinet styrtedes, medens A. P. Bernstorff, som i 1780 var bleven afskediget af Statsraadet, blev tilbagekaldt for tillige med F. C. Rosenkrantz at genintræde i dette, i hvilket da ogsaa Stampe og Huth toge Sæde. Efter at Kronprins Frederik i 1781 havde opnaaet Regerings-Myndighedsalderen, 13 Aar, voksede hos ham mere og mere Misfornøjelsen med den Maade, hvorpaa Regeringsforretningerne behandlede under Kongens Svaghedstilstand, og over at han selv fuldstændig holdtes udelukket fra Kendskabet til disse. Prinsen betroede først sine Planer med Hensyn til en Omstyrtning af de bestaaende Forhold til nogle af sine nærmeste Omgivelser, som atter satte

sig i Forbindelse med Huth og Stampe for at skaffe Sagen Støtte ved Tilslutning fra Mænd, der besad betydelig Anseelse; ligeledes henvendte Prinsen sig til Bernstorff, der tilraadede den størst mulige Varsomhed, men i øvrigt tilsagde ham sin Understøttelse. Da det bestemtes, at Kronprinsen skulde konfirmeres 4de April 1784, og at han umiddelbart derefter skulde tiltræde Geheime-Statsraadet, besluttede han sig til at gennemføre sin Plan paa Tiltrædelsesdagen. Dette fandt Sted 14de April 1784, og i den Forestilling angaaende Kabinettets Op-hævelse og Bernstorff's, Rosenkrantz', Stampe's og Huth's Indtrædelse i Statsraadet, som Kronprinsen fremlagde, og som Kongen approberede, hed det, „at alle disse fire Mænd forene for sig, enhver især, de til en god og duelig Raadgiver fornødne Egenskaber, og derfor saavel inden- som udenlands ere bekendte og agtede“. Huth blev saaledes den nævnte Dag Medlem af Geheime-Statsraadet, Statsminister, hvilken Stilling han beklædte til sin Død. Det skal her med det samme oplyses, at han den 25de Januar 1776 var bleven optagen i den danske Adelsstand og den 9de December 1783 udnævnt til Ridder af Elefanten med Symbol: „Recte faciendò neminem timeas“.

Huth vejledede Kronprinsen i Krigskunsten og var hans militære Raadgiver; han ledsagede Prinsen paa dennes første militære Rundrejser i Danmark og Holsten i 1787 og i Norge i 1788. Som Medlem af Statsraadet indlod Huth sig væsentlig kun paa militære Sager, med mindre han udtrykkelig blev opfordret til at afgive sin Erklæring ogsaa i andre Spørgsmaal, i hvilke man vilde ty til den kloge og erfarne Mands Raad; omtrent fra 1796 tog han ikke mere Del i Statsraadets Forhandlinger. Han vedblev imidlertid med usvækket Iver at røgte sin Stilling som Chef for Artillerikorpsset og Ingeniørkorpsset, af hvis Udvikling han indlagde sig store Fortjenester.

Da Huth første Gang kom til Danmark i Slutningen

af 1765 for som Næstkommanderende at bistaa Artilleriets unge Chef, Prins Carl af Hessen, havde dette Vaaben netop gennemgaaet en vigtig Krise. Som tidligere omtalt var det nemlig efter Mobiliseringen af den dansk-norske Hær i 1762, ved hvilken Lejlighed der havde vist sig adskillige Mangler ved de bestaaende Forhold, blevet overdraget Saint-Germain at udarbejde en til Landets Evner svarende ny Plan for Hæren. Hans Forslag indsendtes i Foraaret 1763 og vandt i alt væsentligt Frederik V's Bifald, og den 3dje August s. A. gav derfor en kongelig Forordning Bestemmelser for, „hvorledes den danske Armé herefter skal forfleges og med samme forholdes“. Iværksættelsen heraf overdroges til Krigsbestyrelsen, som tog alvorlig fat paa Sagen, efter at Landetatens tidligere Krigskancelli og General-Kommissariat under 28de Oktober 1763 vare blevne forenede til et kongeligt General-Krigsdirektorium under Saint-Germains Præsidium. Ligesom Ingeniørkorpset 29de December 1763 blev oprettet ved Sammendragning af de tidligere eksisterende tre Fortifikations-Etater — den danske, den norske og den holstenske — saaledes skabtes ifølge Resolution af 18de Januar 1764, ligeledes ved Sammendragning af de tre tidligere indbyrdes uafhængige Artillerikorpser for Danmark, Norge og Holsten, et fælles Artillerikorps, der ligesom Ingeniørkorpset fik sit Hovedsæde i Kjøbenhavn og afgav et Detachement for hver af de tre nævnte Landsdele. Efter Saint-Germain's Forslag stilledes i Spidsen for Artillerikorpset Generalmajor Prins Frederik Albrecht til Anhalt-Bernburg, der lige saa lidt som Næstkommanderende, Oberstløjtnant J. F. G. Lehmann, før havde tjent i dette Vaaben, og det er derfor ikke til at undre sig over, at det Metalskyts, som i denne Periode blev støbt paa Frederiksværk, i øvrigt efter Tegninger approberede af General-Krigsdirektoriet, men med selvopfundne Forandringer af Classen, ikke viste sig fyldestgørende. Huth, som overværede den til hans Ankomst til Danmark udsatte Prøve med dette

Skyts, der gav et saa kummerligt Udfald, at Skytset maatte kasseres, kunde imidlertid kort efter fremlægge nogle af Premierløjtnant G. E. Mechlenburg udarbejdede Tegninger til et helt nyt Skytssystem, som med mindre betydelige Ændringer blev fulgt lige indtil 1813. Da Huth i 1771 paany traadte i dansk Tjeneste og overtog Chefspidsen for Artillerikorpsset, optog han atter sin gavnlige Virksomhed for dette Vaabens Udvikling, og fra det lange Tidsrum, han stod i Spidsen for det, skriver sig væsentlige Fremskridt, ikke alene med Hensyn til Materiellet, med hvilket han stedse lod foretage omhyggelige Forsøg, ligesom det fabrikeredes efter nøjagtige Tegninger og Bestemmelser og under sagkyndigt Tilsyn, men ogsaa med Hensyn til Organisationen og Uddannelsen. Det skal saaledes anføres, at det var paa hans Initiativ, at de nationale Artillerikompanier oprettedes først i Norge og senere i Danmark og indordnedes under Artilleriet, samt at det skyldtes ham, at Artillerikadet-Instituttet blev etableret og efterhaanden videre udviklet. Hensigten med at samle Landsdelenes specielle Vaaben til eet Artilleri- og eet Ingeniørkorps var netop at tilvejebringe gunstigere Betingelser for en bedre Undervisning af Officererne, og man valgte Kjøbenhavn til fælles Hovedsæde for de to Korps, fordi der her fandtes et Universitet og ogsaa var Lejlighed til uden for de sædvanlige matematiske Studier „etwas gutes zu lernen“. Der kom ogsaa i 1765 et Læreinstitut i Gang, men det var dog først, efter at Huth i 1771 var traadt i Spidsen for Artilleri- og Ingeniørkorpsset, at Sagen kom i god Gænge. En af ham under 9de April 1772 indsendt udførlig Organisationsplan for „Artillerikadet-Instituttet“, som approberedes under 22de s. M., indeholdt Bestemmelser for Undervisningen — hvorefter Instituttet deltes i en nederste Klasse for Grundfagene og en øverste for de anvendte Fag, især mekaniske Videnskaber — samt Regler for Officerernes videre Uddannelse og Avancement. I 1773 fik Huth Instituttet henlagt til det saakaldte

„Gjethus“ paa Kongens Nytorv, netop 100 Aar efter at der første Gang var støbt Kanoner der. Erfaringen viste snart, at Organisationsplanen mere var i Artilleriets end i Ingeniørkorpsets Favør, og da sidstnævnte Korps tillige vedblev at have sin Hovedtilgang af Officerer andenstedsfra, navnlig fra Infanteriet, udvirkede Huth en kongelig Resolution af 10de Februar 1779, hvorefter der af Professor Geuss ved Universitetet skulde holdes særskilte Kursus for unge Ingeniørofficerer, ved hvilken Foranstaltning de to Vaaben saaledes skiltes fra hinanden med Hensyn til Undervisningen. Denne standsede for Ingeniørofficerernes Vedkommende ved Geuss's Død i 1787 og genoptoges først i 1804, da Kaptajn Steffens ansattes som Lærer med Henhold til Arméplanen af 8de Juni 1803, ved hvilken Plan ogsaa Artillerikadet-Instituttet blev udvidet. Selv i sine sidste Leveaar tog Huth sig med Iver af Officerernes Undervisning og videre videnskabelige Uddannelse, hvorved han navnlig tilsigtede at tvinge dem til ved Selvstudium at erhverve de Kundskaber, som Staten ikke havde haft Evne til at meddele dem. Det skal med Hensyn til Huth's Fortjenester af Artilleriet anføres, at det i en Artikel i „*Politisches Journal*“ for 1784 hedder: „Was die dänische Artillerie überhaupt betrifft, so kann nur gegenwärtig, da ein langer Friede unsere Stärke den Augen der Welt verbirgt, derjenige davon urtheilen, welcher die Arsenalé, die Laboratorien, die Artillerieschulen und andere Anstalten in Kopenhagen, in Christiania und in Rendsburg mit einem Kennerauge untersucht. Der obenerwähnte General v. Huth, einer der stärksten Artillerie-Offiziere, hat hierinnen die herrlichsten Einrichtungen gemacht, und ist in seinen Operationen von dem Könige auf das Kräftigste unterstützt worden.“

Med Hensyn til det ovenomtalte Gjethus skal det oplyses, at Huth i 1785 fik det omdannet saaledes, at det tillige kunde optage en militær Klub for Garnisonens

Officerer. Huth havde Embedsbolig paa Gjethuset til sin Død, og det var hos ham, at Kronprins Frederik tog Ophold, da denne som en brandlidt Mand maatte forlade Christiansborg 26de Februar 1794.

Ved Ingeniørkorpset afløste Huth sammes første Chef, Generalløjtnant J. C. J. de Feignet, og ogsaa her lykkedes det hans store Indsigt, Dygtighed og Energi at udrette særdeles meget til Forholdenes Forbedring, ikke alene, som før nævnt, hvad Officerernes Uddannelse angaar, men ogsaa med Hensyn til Korpsets Organisation og Arbejder. Kun en Maaned efter sin Tiltrædelse af Chefsposten indgav han et Pro-Memoria til Kongen, hvori han bl. a. ytrede, at det havde forbausset ham, at der hverken fandtes en Instruktion for Chefen eller en Anvisning til Beskæftigelse for Korpsets Officerer, hvorved man kunde blive sat i Stand til at bedømme Enhvers Kundskaber og Duelighed, og han ansaa det for nødvendigt, at han for tilbørlig at kunne fremme Tjenesten kendte Officererne, hvoraf flere vare detacherede til fjerne Egne. Han vedlagde til den Ende et Forslag til Beskæftigelse for Ingeniørkorpset, som ifølge Meddelelse af 12te November 1771 fra Struensee til Chefen for Ingeniørkorpset approberedes af Kongen, idet det overdroges Chefen at bringe det til Udførelse og at anvende alle optænkelige Midler til at øve og fuldkommengøre Officererne i deres Metier samt at sørge for, at kun dygtige Folk ansattes ved Korpset. Forslaget gik væsentlig ud paa for hver Fæstning at udarbejde Kort over Fæstningsværkerne med Omgivelser samt Planer til dens Bestykning, Forsyning m. m. og til dens Angreb og Forsvar. Huth udrettede i det Hele taget uhyre meget for Fæstningernes Forbedring, men begrænsedes i øvrigt i sine Bestræbelser i denne Retning ofte af Pengemidlernes Utilstrækkelighed. Saaledes udtalte hans Eftermand som Korpchef, Generalmajor H. C. G e d d e, i sit Forsvarsindlæg til den i Anledning af Kjøbenhavns Kapitulation 1807

nedsatte Overkrigskommission¹⁾ bl. a.: „Ingeniørkorpsets sidste Chef, General v. Huth, anvendte alle sine Kræfter for at faa Fæstningen sat i vedbørlig Stand, men ogsaa ham var Pengemanglen i Vejen“. Ogsaa angaaende Anlægene ved Kjøbenhavns Søbefæstning, der dengang vare henlagte under Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet, raadførte man sig med Huth. Saaledes skulde den under 6te Januar 1777 under Admiral Fontenay's Forsæde nedsatte Defensionskommission til Udarbejdelsen af Forslag til hele Forsvaret mod Søsiden, hvilken Kommission bestod indtil 3dje November 1865, høre Huth's Mening om Forslagene, men han var fritagen for at møde i Kommissionen, da han ikke forstod Dansk. De senere Chefer for Ingeniørkorpset vare altid Medlemmer af Kommissionen.

Huth var Grundlægger af Norges geografiske Opmaaling. De hyppige Krige mellem Danmark-Norge og Sverrig vare Anledning til, at han i 1773 fik paabegyndt „Norges militære Opmaaling“ for at tilvejebringe Kort til militær Brug især af det sædvanlige Krigsteater mellem Glommen og Grænsen. Til Leder af Opmaalingen, hvis øverste Bestyrelse Huth selv overtog, blev udset Oberstløjtnant og Generalkvartermester Stricker, til hvem Huth i en Skrivelse af 14de December 1773 angav de nærmere Regler, hvorefter Opmaalingen skulde foregaa. Den anvendte Maalemetode, hvis Grundlag var et i Kvadrater inddelt Skelet- eller Generalkort, for hvilket Nordlinien var den vigtigste Orienteringslinie, kunde selvfølgelig ikke give stor Nøjagtighed. Under 15de Januar 1779 bestemte Huth derfor, at Opmaalingen fremtidig skulde støttes til astronomisk bestemte Punkter, og Skelet til Generalkortet forfærdiges derefter, og herved lagdes egentlig den Grundvold til Landets Opmaaling, hvorpaa

¹⁾ Gedde blev arresteret efter Kapitulationen og anklaget for ikke betimelig at have gjort Forestilling om Fæstningsværkernes Mangler.

der siden da uafbrudt er arbejdet videre. Opmaalingen gik saaledes successive over til at blive „Norges geografiske Opmaaling“. I 1804 paatænkte en økonomisk Opmaaling sat i Forbindelse med den militære for at skaffe Grundlag for en ny Matrikul, hvortil Ideen synes at være kommen fra Rentekammeret. Uagtet Planen ikke vandt Huth's Bifald, da han frygtede for, at hele Opmaalingen skulde indgaa under Rentekammeret, og den militære Opmaaling ophøre, gav han dog omsider efter, og Foreningen besluttedes da ved kongelig Resolution af 20de Marts 1805, hvorefter Opmaalingen erholdt Navn af „Norges kombinerede økonomiske og militære Opmaaling“ og blev henlagt under Rentekammeret, som forlenedes med den Myndighed, Huth før havde haft.

Huth lærte aldrig det danske Sprog, men da han selv vilde granske alle Forestillinger og Forslag, maatte disse udfærdiges dels paa dansk og dels paa tysk. Som før nævnt, var han fra sin tidligste Ungdom vænnet til en nøjsom og tarvelig Levevis, og denne fortsatte han til sine seneste Dage. I 1798 gennemgik han en svær Sygdom, som dog ikke formaaede at fælde hans stærke Natur; hans Legemskræfter og Syn toge vel af, men han bevarede sin Aandsfriskhed til det sidste. Der foreligger saaledes fra hans Haand fra Slutningen af 1802 et meget omfattende og interessant Udkast til en forandret Ordning af Ingeniørkorpsset og dets Beskæftigelse, som til Dels blev fulgt ved Hærorganisationen af 8de Juni 1803. Med et noget kolerisk Temperament forbandt han en streng Pligt- og Retfærdighedsfølelse, og han forlangte derfor ogsaa meget af sine Undergivne; men det var jo heller ikke til at undre sig over, at den i mange Krige paa Valpladsen hærdede Soldat og gennem et langt daadrigt Liv prøvede Mand, der aldrig havde skaanet sig selv, vidste, hvad den menneskelige Evne kunde udrette, naar den parredes med en ærlig Vilje. Huth døde den 6te Maj 1806 og blev bisat i St. Petri Kirke i Kjøbenhavn. Allerede flere Aar før sin Død havde han,

der ingen Pris satte paa ydre Prag, frabedt sig militære Æresbevisninger ved sin Begravelse; men som en Anerkendelse af hans store Betydning for Hæren anordnede dog en Parolbefaling, at samtlige Officerer skulde bære sort Flor om Armen i 8 Dage i Anledning af hans Død.

Huth var gift med Charlotte Sophie Wagner (f. 1745, † ^{24/11} 1795), med hvem han havde en Datter og en Søn. Datteren Charlotte Wilhelmine (f. 1773, † 1819) ægtede 1793 Christian Frederik Ernst, Rigs greve af Rantzau til Schmol (f. 1747, † 1807); Sønnen Carl Wilhelm (f. 1778) døde som Kaptajn 1818.

Kilder:

J. F. Seifart, Geschichte des seit 1756 in Deutschland und dessen angränzenden Ländern geführten Krieges, Frankfurt und Leipzig 1761—65, III S. 670, 673, 686, VI S. 208 flg., 315, 360.

W. H. F. Abrahamson, Geschichte der königlichen Artillerie-schule in Kopenhagen, Kjøbenhavn 1780, S. 74 flg.

D. Hegermann, Den norske militære mathematiske Skoles Historie, Kristiania 1796, S. 34.

Lahde & Nyerup, Samling af fortjente danske Mænds Portraiter med biografiske Efterretninger II, Kjøbenhavn 1799, Portrait.

J. K. Høst, Clio, 1. Bind 1821, 2. Hefte S. 48—58.

Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie, IV, Kristiania 1836, S. 333—335, 340.

Udsigt over Undervisningen ved de specielle Korpser før 1830 og den kongelige militære Høiskoles Virksomhed fra dens Oprettelse til 1855, Kjøbenhavn 1855, S. 7—15, Portrait.

Reverdil: Struensee og Hoffet i Kjøbenhavn 1760—1772, Kjøbenhavn 1859, S. 27, 29, 39, 51, 152 flg.

Charles, Prince de Hesse, Mémoires de mon temps, Kjøbenhavn 1861.

Historisk Tidsskrift 3. Række V S. 271—472.

Moe, Tidsskrift for norsk Personallhistorie, II 186.

C. M. de Seue, Historisk Beretning om Norges geografiske Opmaaling fra dens Stiftelse i 1773 indtil Udgangen af 1876, Kristiania 1878, Register.

Ingenieurkorpsets Jubilæumsskrift: V. E. Tychsen, Fortifikations-Etaterne og Ingenieurkorpset 1684—1884, Organisatorisk Oversigt, Kjøbenhavn 1884, S. 38—47.

Samme Skrift: V. E. Ty chsen, Fortifikations-Etaterne og Ingenieurkorpset 1684—1893, Personalhistorisk Oversigt, Kjøbenhavn 1893, Lb. Nr. 348.

Samme Skrift: J. F. M. Ernst, Oversigt over Kjøbenhavns Søbefæstnings Historie, S. 4 flg.

C. Nyrop: Johan Frederik Classen, Kjøbenhavn 1887, Register.

Norsk militært Tidsskrift, 51. Bind, Kristiania 1888, Artiklen: Artilleriet i Norge indtil Begyndelsen af indeværende Aarhundrede, S. 323 flg.

Regjeringsskiftet 1784, udgivet af de under Kirke- og Undervisningsministeriet samlede Arkiver, Kjøbenhavn 1888, Register.

